

Maja Opašić – Nina Spicijarić

PRILOG KONTRASTIVNOJ ANALIZI FRAZEMA SA SASTAVNICOM BOJE U HRVATSKOJ, TALIJANSKOJ I NJEMAČKOJ FRAZELOGIJI

Maja Opašić, Filozofski fakultet, Rijeka, Nina Spicijarić, Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU, Rijeka
izvorni znanstveni članak

UDK 81'373.7:159.937.5]=163.42=131.1=112.2

U radu se analiziraju odabrani primjeri frazema sa sastavnicama boja u hrvatskome, talijanskome i njemačkome jeziku. Naime, boje imaju ulogu u svakodnevnome životu pa time i u jeziku u kojemu do izražaja dolazi njihov vizualni aspekt i simbolična uloga. Stoga se u radu ponajprije objašnjava podrijetlo i simbolika boja, i to crvene, plave, zelene, žute i ružičaste, a zatim se provodi kontrastivna analiza. Pri tome se supostavnim pristupom analiziraju podudarnosti i razlike značenja i pozadinske slike frazema hrvatskoga, talijanskoga i njemačkoga jezika. Također se objašnjava koliko je simbolika pojedine boje prisutna u pozadinskoj slici određenoga frazema, tj. koliko je motivirala njegovo značenje.

Ključne riječi: frazem; pozadinska slika; hrvatski; talijanski; njemački jezik

1. Uvod

Boje su prirodni i kulturološki fenomen, a ponajviše su dio svakodnevnoga života. One upozoravaju na opasnost, njima se mogu iskazati emocije ili organizirati prostor. Javljaju se u svim područjima života: prirodi, prometu, arhitekturi, modi, hrani, umjetnosti i sl. U svim su kulturama povezane s temeljnim simboličkim sustavima pa su se bojama u mnogim kulturama predstavljale strane svijeta, planeti, božanstva, dijelovi tijela i sl. Bile su i jesu važno sredstvo za izražavanje društvenoga identiteta, kao i političke i vjerske pripadnosti. U svakoj ljudskoj zajednici postoji niz asocijacija koje se povezuju s određenom bojom pa je simbolika boja uglavnom univerzalna unatoč nekim manjim razlikama.

Budući da su boje važan i nezaobilazan element čovjekove percepcije izvanjezične stvarnosti, one imaju i zapaženu ulogu u jeziku kao odrazu te stvarnosti (Hrnjak 2000: 203). Značajna je uloga i simbolika boja i u jeziku. Hrvatska riječ *boja* balkanski je turcizam, a dolazi od tur. *boya* sa značenjem koje potječe od 'ukras', 'krasiti'. Stare hrvatske odnosno slavenske riječi za boju bile su *mast* (usp. *masnica* 'obojeno mjesto na koži', frazem *premazan svim mastima*) i *kvat* (na ruskom *cvet* i danas znači 'boja') (Gluhak 1993: 139). Talijanski je naziv za boju *colore*, a dolazi od latinske riječi *colorem* povezane s glagolom *celare* 'kriti'. Dakle, *boja* je *ono što prekriva* (Zingarelli 2000: 400; Kapović 2009: 163; Devoto 1968: 88). Njemačka riječ za boju je *Farbe*, a dolazi od srednjevisokonjemačkoga *varwe* odnosno od staronjemačkoga *farwa*, a u vezi je sa značenjem 'poprskan' (Duden 2007, s.v. *Farbe*).

Frazemi su jedinice kojima se slikovito prenose specifičnosti pojedinoga naroda, kulture, ali i pojavnosti zajedničke većini naroda. Budući da boje imaju veliku ulogu u čovjekovu životu, nalazimo velik broj frazema sa sastavnicom boja u hrvatskome, njemačkome i talijanskome jeziku. Razlog tomu je simbolika boja iako, što se potvrdilo provedenom analizom, u dijelu frazema boje nemaju simboličnu nego samo vizualnu ulogu.

U ovome se prilogu kontrastivno uspoređuju složene, ustaljene jezične strukture, uglavnom frazemi, a manjim dijelom kolokacije i poslovice, u hrvatskome, talijanskome i njemačkome jeziku, i to one čija je sastavnica boja: *crvena, zelena, plava, žuta i ružičasta*.¹ Objašnjava se simbolika boja te propituju načini kako ta simbolika utječe na izgradnju frazeološka značenja. Također se analiziraju frazemi u kojima boja nema simboličnu ulogu. Pri tome, valja napomenuti da rad ne obuhvaća sve moguće frazeme navedenih jezika. Ovime se želi dati prilog kontrastivnoj analizi i to na semantičkoj razini te pokazati sličnosti, ali i razlike utjecaja simbolike boja na frazeološko značenje u trima jezicima. Osim toga, napominjemo da se u radu doslovno prevode frazemi kod kojih je visok stupanj desemantizacije ili potpuna desemantizacija sastavnica, a ne prevode oni u kojima je provedena djelomična desemantizacija sastavnica.

Građa za ovaj prilog prikupljena je iz općih, etimoloških i frazeoloških, jednojezičnih i dvojezičnih rječnika hrvatskoga, talijanskoga i njemačkoga jezika.

2. Crvena boja kao sastavnica frazema

U hrvatskome se jeziku 'boja krvi ili cvijeta divljeg maka' (Anić 2006: 150) naziva crvenom. Sâm pridjev *crven* razvio se iz slavenske riječi *crv*, koja potječe iz indoeuropskoga jezika (**kwr̥mis* 'crv'). To znači da je *crvena* boja karakteristična za tamnocrvene crve jer oni daju purpurnu boju (kao i u fr. *vermeil* 'crvenkast' < *ver* 'crv'), a riječ je indoeuropska i baltoslavenska (Skok 1971: 276; Gluhak 1993: 168; Ladan 2009: 724). Talijanski naziv za

¹ U ovoj su analizi isključeni frazemi kojima su sastavnice *bijela* i *crna* boja, kao ekstremne vrijednosti spektra.

crvenu *rosso* i njemački *rot* (gotski *rauths*) nastale su od latinskoga *russu(m)* što je istoga korijena kao i latinski *ruber* 'crven' < lat. *rubeum, robeum*. U vezi s time su i talijanske riječi *robbio* 'crven' i *roggio* 'crven kao rđa' (DISC 1997; Devoto 1968: 365).

U mnogim kulturama upravo crvena boja ima važnu ulogu jer je njezina simbolika duboko povezana s tajnom života. Razlog popularnosti crvene je i taj što su je ljudi vrlo rano naučili dobivati i rabiti. Crvena je boja dualistički simbol vatre (*vatrogasna kola*) i krvi (*crveni križ*) (Chevalier – Gheerbrant 1983: 79; Ladan 2009: 724; Brenko 2009: 17). Cijela njezina simbolika temelji se na oprečnosti. Ako je crvena boja tajnovita i skrivena, ona je uvjet života, ako je prolivena, znači smrt. U ranome kršćanstvu simbolizira Kristovu krv prolivenu za spasenje ljudi, kao i krv mučenika prolivenu za Krista (LILS 1990: 186). Stoga crvena s jedne strane simbolizira vjeru, ispunjenje i ljubav prema Bogu, a s druge krvni zločin, smrt i grijeh. Ona je također simbol upozorenja (*alarm* i *crveni telefon*), opasnosti i zabrane (crveno na semaforu), ali i boja svečanosti (Božić, Nova godina i sl.), raskoši i počasti (*crveni tepih*). Crvena boja simbolizira emocije bijesa i srama te potiče agresiju i nasilje (*crvena krpa; rotes Tuch*), ali je ujedno i boja ljubavi, vjernosti i seksualne privlačnosti. U mnogim kulturama vjeruju da crvena štiti od zlih utjecaja, a crvena odjeća donosi nepobjedivost. Povezuje se i sa zdravljem i ljepotom jer će se ljude rumene u licu smatrati zdravima. Crvena je jedna od boja koja nosi naj snažniju političku i ideološku simboliku jer je boja revolucije i simbol komunizma i ljevice (Usp. Brenko 2009: 19-23; LILS 1990: 186).

Upravo taj njezin bogati simbolizam, ali i vizualna jačina utječu na veliku zastupljenost crvene boje u frazemima.

2.1. Prvu skupinu čine frazemi u kojima je crvena boja važna kao vizualna sastavnica i kao takva zajedno sa svojom simbolikom utječe na izgradnju frazeološka značenja. U hrvatskome se frazemu *crvena nit*, kao i u posve podudarnome njemačkome *der rote Faden* značenja 'glavna misao, provodni motiv', upravo crvenom bojom naglašava važnost, skreće pozornost na što.

Crvena boja simbolizira važnost sastavnicama *crveni tepih* i u frazemu *prostirati/prostirati crveni sag/tepih* 'dočekati/dočekivati kao važnu osobu koga' te *crvena trakica* u talijanskome frazemu *aver il cintolino rosso* značenja 'biti privilegiran'.

U frazemu *crvena linija* crvenom se bojom naglašava krajnja, podnošljiva granica koja se ne smije prijeći.

Iz športa su podrijetlom frazemi *dobiti crveni karton* ('biti isključen') i *dati crveni karton* ('isključiti koga') u čijoj je pozadinskoj slici kazneni karton crvene boje kojim se igrač zbog svoga prekršaja isključuje iz igre. U njemačkome se i talijanskome jeziku *crveni karton* (*die rote Karte, il cartellino rosso*) koristi samo u športu.

Značenje 'podmetnuti požar' u hrvatskome se i njemačkome jeziku može izraziti frazedom *pustiti/puštati crvenog pijetla na krov/pod krov; jemandem den roten Hahn aufs Dach setzen* u kojima simboliku nosi i crvena boja (*požar*) i crveni pijetao.

2.2. Čovjek može iz više razloga poprimiti crvenu boju u licu pa se u frazemima takva boja lica najčešće uspoređuje s čime što je samo po sebi crveno. Crvenilo u licu može biti odraz zdravlja pa se takva osoba uspoređuje u hrvatskome jeziku s crvenom jabukom (*kao crvena jabuka*). U talijanskome jeziku postoji frazem *essere bianco e rosso* čijim se sastavnicama *crven* i *bijel* također upućuje na lijepu, zdravu boju lica – rumenkastu, dok se na tu boju neizravno upućuje njemačkim frazedom *wie Milch und Blut* u kojem se zdrava boja lica uspoređuje s bojom mlijeka i krvi.

Ako je crvenilo lica odraz ljutnje i bijesa, tada se može usporediti u hrvatskome i talijanskome jeziku s *paprikom* (*crven kao paprika; rosso come un peperone*); u svima trima jezicima s *rakom* (*crven kao rak; rosso come un gambero; rot wie Krebs, *krebsrot*²); u talijanskome jeziku s *trešnjom* (*rosso come una ciliegia*), a u njemačkome jeziku s *puranom* (**puterrot*) i *rajčicom* (*rot wie eine Tomate*). Međutim, u svima se trima jezicima frazem *crven kao rak* može upotrijebiti i za osobu čija je koža pocrvenjela zbog pretjerana izlaganja suncu.

Lice osoba koja se crveni od stida uspoređuje se s *rakom* u hrvatskome i talijanskome jeziku (*crven kao rak; rosso come un gambero*), *rajčicom* u svima trima jezicima (*crven kao paradajz (rajčica, pomidor); rosso come un pomodoro; rot wie eine Tomate*), *trešnjom* u talijanskome jeziku (*rosso come una ciliegia*) te *žarom* u njemačkome (**glutrot*). Za crvenilo se lica u hrvatskome jeziku još može upotrijebiti frazem *crven kao mak* kao i kada se želi opisati crvena boja nekoga predmeta. U tome se slučaju osim spomenutoga primjera može upotrijebiti frazem *crven kao krv* koji je posve podudaran njemačkome *rot wie Blut* – **blutrot*.

2.3. Može se izdvojiti nekoliko frazema talijanskoga jezika koji su karakteristični samo za taj jezik, primjerice: *vedere tutto rosso, essere la primula rossa, tutto il rosso non è ciliegia, la carta non diventa rossa* i dr. Za osobu koja je jako ljuta u talijanskom se jeziku može reći da vidi sve crveno (*vedere tutto rosso*). ‘Osobu do koje je teško doći’ opisuju primjer *essere la primula rossa*. Naime, u pozadinskoj je slici toga frazema *crveni jaglac* kao vrlo rijedak cvijet koji se teško pronalazi. Taj je frazem zapravo nastao prema imenu glavnoga lika iz istoimenoga romana barunice Emmusce Orczy *La primula rossa* (*The Scarlet Pimpernel* – 1905.)³.

Crvena boja trešnje u primjeru *tutto il rosso non è ciliegia* samo svojom vizualnom ulogom motivira značenje ‘nije sve onako kako se čini’⁴.

² Njemački izrazi obilježeni u radu zvjezdicom nemaju višerječnu strukturu, tvorbeno su složenice, tj. imaju unutrašnju složenu strukturu, djelomičnu desemantizaciju i ispunjavaju ulogu poput frazema.

³ Pod imenom *crveni jaglac* skriva se heroj – glavni lik romana čija je radnja smještena u vrijeme Francuske revolucije. On od smrti spašava mnoge aristokrate osuđene na giljotinu vješto se maskirajući i služeći se domišljatim sredstvima, a policija ga nikako ne može uhvatiti. (Pittano 1992: 102)

⁴ U talijanskom jeziku nalazimo frazeme jednaka značenja – *tutto il bianco non è farina* te *non è tutto oro quel che luce*. Svojim bi sadržajem prvomu talijanskomu frazemu, a izrazom i sadržajem drugomu talijanskomu frazemu bio podudaran hrvatski frazem *nije zlato sve što sjaja*.

Simbolika crvene boje u pozadinskoj je slici frazema *la carta non diventa rossa* u značenju da papir ne može pocrvenjeti, tj. da sve može podnijeti, odnosno da se ono što se ne može izreći i teško je izreći komu, piše. Naime, u pozadinskoj je slici toga frazema crvena boja lica koju čovjek poprima kada govori o čemu neugodnome i sl.

2.4. Nekoliko odabranih frazema talijanskoga i njemačkoga jezika s crvenom bojom kao sastavnicom odnose se na materijalno stanje pojedine osobe. Tako je poznat talijanski frazem *essere/andare/chiudere in rosso* značenja 'biti/ići u minus' koje je motivirano činjenicom da su na bankovnome ispisu nedopušteni iznosi na računu ispisani crvenom bojom. Značenjem mu je podudaran njemački frazem djelomično različite pozadinske slike *rote Zahlen schreiben* u kojem se, za razliku od talijanskoga, izravno spominju *crvene brojke* kao oznaka nedopuštenoga iznosa na računu. Sastavnice *crvene brojke* u tome su smislu motivirale i značenje antonimnih frazema *in die roten Zahlen geraten/kommen* sa značenjem 'zapasti u dugove' i *aus den roten Zahlen herauskommen* suprotnoga značenja 'izvući se iz dugova'. U svim je navedenim primjerima uloga crvene boje vizualna, a tek posredno simbolična s obzirom na to da je crvena boja boja upozorenja i zabrane pa se i nedopušteni novčani iznosi pišu tom bojom. S čijim materijalnim stanjem povezan je i primjerice frazem karakterističan za njemački jezik *keinen roten Heller mehr haben* u kojemu nedostatak *crvenih helera*, tj. *novčića* motivira značenje 'nemati više ni prebijene pare'.

2.5. Karakteristični za njemački jezik su i primjerice frazemi *heute rot, morgen tot* i *die rote Lanterne*. U primjeru *heute rot, morgen tot* sa značenjem 'danas živ, sutra mrtav' crvena boja simbolizira zdravlje, život, dok *crvena lanterna* u frazemu *die rote Lanterne* simbolizira posljednju osobu na ljestvici, ali samo u športu.

2.6. Crvena je boja vrlo simbolična i u političkome žargonu pa je tako u svima trima jezicima povezana s komunizmom i socijalizmom odnosno danas s pripadnicima ljevice (*crvena zastava; bandiera rossa; rote Flagge*). U hrvatskome, talijanskome i njemačkome jeziku postoje izrazi karakteristični za Rusiju u doba Oktobarske revolucije, a to su *crvena armija (die rote Armee, Armata Rossa)* i *crvena garda (die rote Garde, Guardia Rosse)*. Međutim, oni se više ne koriste i stoga su historizmi. Nacionalni hrvatski historizam je *crvena knjižica* koji je označavao pripadnike Komunističke partije.

3. Plava boja kao sastavnica frazema

Plava je 'boja čistoga neba' (Anić 2006: 1045), a u hrvatskom se jeziku takva boja imenuje dvama leksemima – *modar* i *plav*. Porijeklo hrvatske, tj. slavenske riječi *modar* nije posve jasno. Korijen *mod-* stavljen je u vezu s grčkim *madao* i latinskim *madeo* 'biti moka' (*mador* 'vlaga'). Moguće je da se radi o indoeuropskome **mad-* 'moka' pa bi značenje *modar* bilo 'boje vode' (Gluhak 1993: 419). Pridjev *plav*, pak, potječe od indoeuropskoga korijena **pel-* od kojega potječu praslavenski *polъ te latinski *pallidus*

‘blijed’ (talijanski *pallido* i dr. romanski jezici) i njemački *fahl* ‘blijed’ (Gluhak 1993: 485). Talijanski *blu* i njemački *blau* potječu iz franačkoga *blao ‘blijed’ koje označava plavu boju (Devoto 1968: 50; Duden 2007: 133). Talijanski pridjev *azzurro* dolazi iz srednjovjekovnoga grčkoga (*lithos*) *lazurios* ‘lapis lazuli – lazurni kamen’⁵ perzijskoga podrijetla (*lazward* ‘id.’) (Devoto 1968: 38).

U usporedbi s crvenom, bijelom i crnom plava je tijekom duge povijesti bila boja drugoga reda. Danas je plava omiljena boja više od polovice svjetskoga stanovništva. Do preokreta u poimanju plave boje u europskoj kulturi dolazi u 12./13. st. kada se počinje pojavljivati u umjetnosti, odjeći, iluminacijama i grbovima (Brenko 2009: 57). U kršćanstvu se plava zbog svoje svjetlosti počinje poistovjećivati s nebom i rajem, simbolizirajući božansko (Ladan 2009: 725; Brenko 2009: 57). Najvećoj popularizaciji plave boje pridonijela je činjenica da se Djevica Marija ikonografski počinje prikazivati u plavome plaštu ili plavoj odjeći pa plava postaje simbolom čednosti. Zbog asocijacije s nebeskim i božanskim u 12. i 13. st. plava boja počinje zauzimati i važno mjesto u društvenome životu te postaje kraljevskom bojom, bojom elite. Kasnije je plava postala svojevrsna moderna uniforma, plava je boja odijela radnika i uniformi službenika, ali i mornarice, avijacije, policije, poštara i sl.

U većini kultura plava je neutralna, smirujuća boja, a od 17. st. počinje se doživljavati kao najhladnija od svih boja iako je danas neke kulture smatraju toplom. Zbog povezanosti s vodom asocira na duhovni život, dušu, čistoću, dubinu, beskraj, put u beskonačnost, pa je i boja sanjarenja i snova. (Chevalier – Gheerbrant 1983: 510-511; Colin 2004: 342) Politički gledano plava je boja mira (zastave međunarodnih institucija kao što su UN, EU su plave boje; pripadnici UNPROFOR-a nazivaju se *plave kacige* – *Blauhelme* – *caschi blu*), a simbolizira povezanost, suglasnost i dogovor (Brenko 2009: 63).

3.1. U svima trima jezicima može se pronaći frazem povijesnoga podrijetla *plava krv*; *sangue blu*; *blaus Blut* značenja ‘plemenito, aristokratsko podrijetlo’ kao i proširene strukture sa sastavnicom ‘plava krv’ u hrvatskome *čovjek plave krvi*, u talijanskome *avere il sangue blu* i *essere di sangue blu* te u njemačkome *blaus Blut haben* u značenju ‘biti aristokratskog, plemićkog podrijetla’. Naime, frazem je podrijetlom iz španjolskoga jezika (*sangre azul*) jer su najvjerojatnije Španjolci zaslužni da se odnosi na plemiće čija krv nije crvena, nego plava. Španjolski su se plemići prema klasičnoj vojnoj modi u 9. st. predstavljali kao veliki ratnici i osvajači na konjima. Svoj su imidž nastavili njegovati i petsto godina kasnije braneći poluotok od maurskih okupatora. Plemići su na slikama pokazivali svoj pedigree držeći mač u ruci, a na njihovoj je koži, zbog svijetle puti, bila vidljiva plavo obojena vena što je bio dokaz da se podrijetlom razlikuju od svojih neprijatelja tamne boje kože Maura. (Kautsky 1997: 206) Također plava boja krvi može se povezati i s pojavom da je plava postala boja elite, aristokracije.

⁵ Poludragi je kamen plave boje, sastavljen od nekoliko minerala.

Za razliku od prethodnoga općeeuropskog frazema, primjer *plava koverta/kuverta* u značenju ‘mito’ užega je nacionalnoga karaktera, poznat je u hrvatskome jeziku i u drugim jezicima koji se govore na području bivše Jugoslavije. Plava boja u tome frazemu ima samo vizualnu ulogu. Naime, u njegovoj je pozadinskoj slici boja omotnice u koju se najčešće stavlja novac koji se nekome daje kao mito. U konzultiranim rječnicima talijanskoga jezika nije potvrđen, dok u njemačkome postoji (*blauer Brief*), ali ima dva sasvim različita značenja: ‘otkaz’ i ‘opomena ravnatelja’.

3.2. Sva tri jezika poznaju poredbeni frazem u kojem se plava boja čega uspoređuje s plavom bojom neba: *plav kao nebo*; *blu come il cielo*; **himmelsblau*. Hrvatski i talijanski jezik imaju frazem *plav kao more – blu (azzurro) come il mare*, dok ga njemački nema jer njemačka mora nisu plava (Ivanetić 2002: 76). Lice osobe koja je lošega zdravlja uspoređuje se u hrvatskome jeziku s bojom šljive (*plav/modar kao šljiva*). Boja lica koju osoba poprima kada je uslijed hladnoće pobiljedjela poistovjećuje se s plavom u pozadinskoj slici hrvatskoga frazema *pomodriti od hladnoće* i njemačkoga frazema *blau vor Kälte sein* sa značenjem ‘jako blijed od hladnoće’. Osim od hladnoće, lice može poprimiti plavu boju i kada je osoba pod utjecajem alkohola što je motiviralo njemački frazem *blau sein* značenja ‘biti pijan’. U svim je navedenim primjerima uloga plave boje vizualna, a ne simbolična.

3.3. Da plava boja simbolizira nešto imaginarno, neodređeno vidljivo je u njemačkim frazemima *jemandem blauen Dunst vormachen* značenja ‘zavaravati koga, lagati komu’, koje motivira pokazivanje plave izmaglice, te *eine Fahrt ins Blaue* (‘vožnja bez određena cilja’) u čijoj je pozadinskoj slici *vožnja u plavo*.

3.4. U talijanskome se jeziku javlja *plavi strah* u frazemu *prendersi una fifa blu* značenja ‘jako se preplašiti’⁶.

Za osobu koja predstavlja idealnoga ljubavnog partnera ili spasitelja u talijanskome postoji frazem *principe azzurro* u kojem plava boja princa simbolizira nešto imaginarno, nedostižno⁷.

3.5. Neki od frazema njemačkoga jezika s plavom bojom kao sastavnicom, a bez povezanosti u značenju su primjerice: *blaue Jungen/Jungs*⁸, *zwei Tage blau machen*⁹ sa značenjem ‘dva dana ništa ne raditi’, *die blaue Stunde*¹⁰ značenja ‘osvit’, *sein blaues Wunder erleben*¹¹ ‘doživjeti neugodno iznenađenje’ te *mit einem blauen Auge davonkommen*¹²

⁶ Podudaran bi mu bio hrvatski frazem različite pozadinske slike *na smrt se preplašiti*.

⁷ Taj je frazem sadržajno istovjetan hrvatskomu frazemu *princ na bijelome konju*.

⁸ Dosl. ‘plavi mladići’.

⁹ Dosl. ‘dva dana plavo raditi’.

¹⁰ Dosl. ‘plavi sat’.

¹¹ Dosl. ‘doživjeti svoje plavo čudo’.

¹² Dosl. ‘izaći s plavim okom’.

značenja 'izaći s relativno malom štetom'. Značenje frazema *blaue Jungen/Jungs* 'mornari' motivirano je pozadinskom slikom u kojoj je plava boja odjeće koju mornari nose, ali i more kojim plove.

4. Zelena boja kao sastavnica frazema

Zelena je boja mladoga lišća ili neuvelog lišća, trave i sl. (Anić 2006: 1831). Leksem *zelen* u hrvatskome je jeziku sveslavenski i praslavenski pridjev izveden sufiksom *-en* od praslavenskoga korijena **zel-* 'viridis', 'zelen' (Skok, 1973: 648). On, pak, dolazi iz indoeuropskoga korijena **ghel-* s inačicom **ghel-* 'žut, zelen' od kojega postaje hrvatska riječ *žut*, talijanski *giallo*, njemački *gelb*. Istoga je korijena i hrvatska riječ *zlato* i njemačka *Gold* (Gluhak 1993: 694, 695). Talijanska riječ *verde* potječe iz latinskoga *viride(m)* približeno s *virere* 'biti zelen' (Devoto 1968: 453). Njemačka riječ *grün* podrijetlom je od starovisokonjemačkoga *gruoni* što znači 'rasti' jednako kao i engleski *green* (od *grow* 'rasti'), što upućuje na to da je zelena boja boja *onoga što raste*, dakle biljaka.

Zelena boja ima pozitivnu simboliku. Asocira na prirodu i njezine atribute: život, plodnost, snagu, ponovno rođenje, obnavljanje i besmrtnost.

U prošlosti se zelena boja dobivala iz različitih sirovina biljnoga podrijetla, ali su te boje bile nepostojane pa su materijali njima obojeni ubrzo djelovali izbljednulo. Upravo ta promjenjivost vezana uz postupke bojenja zelenom bojom utjecala je i na njezinu simboliku. Zelena asocira na pojmove kao što su slučajnost, neizvjesnost, sreća i nesreća. Vrlo je dugo zelena bila nestalna i otrovna boja te se smatralo da donosi nesreću. U srednjovjekovnoj simbolici zelena simbolizira početak nove ljubavi, ali predstavlja i nevjeru. (Brenko 2009: 71-72) Zelena je boja mladosti, nezrelosti i neiskustva, ali i dugovječnosti (Colin 2004: 472). U kombinaciji sa žutom je i boja zavisti. Budući da je zelena boja raslinja i proljeća te predstavlja pobjedu proljeća nad zimom, odnosno života nad smrću, boja je nade, novoga početka i ponovnoga buđenja (LILS 1990: 590; Colin 2004: 471-472). Zelena se boja veže i uz sudbinu (zeleni stolovi u ruletu, pokeru, ali i u vijećnicama i sličnim mjestima gdje se donose važne i sudbonsne odluke; sportski tereni i stolovi za stolni tenis). Povezana je i s novcem jer su prve dolarske novčanice bile zelene boje. Zelena je boja kao komplementarna crvenoj dobila suprotno značenje pa označava dopuštanje, slobodan prolaz (zeleno svjetlo na semaforu). U kršćanstvu zelena boja simbolizira nadu, nov život i obnovu, tj. oslobođanje od grijeha. Zelena smiruje, duhovno i fizički opušta, djeluje obnavljajuće, pomaže kod tjeskobe, pridonosi samokontroli i usklađenosti. Zbog asocijacija s prirodom zelena je i boja ekologije. (Brenko 2009: 73-75; Ladan 2009: 727)

4.1. Frazem *doći na zelenu granu* značenja 'obogatiti se, napredovati, oporaviti se' istovjetan je njemačkome frazemu *auf einen grünen Zweig kommen*, dok u konzultiranim rječnicima talijanskoga jezika nije potvrđen. Zelena boja u tim frazemima simbolizira

novi početak odnosno, kraj nepovoljnoga razdoblja. Međutim, u njemačkome jeziku postoji i njemu antoniman primjer *auf keinen grünen Zweig kommen* sa značenjem 'ništa ne postići, ostati bez uspjeha'.

U pozadinskoj je slici hrvatskoga frazema *rješavati (vijećati i sl.) za zelenim stolom* ('raspravljati na osnovi posebnih/vladinih komisija') boja platna kojim su prekriveni stolovi za kojim se raspravlja, vijeća i sl. Njemački jezik poznaje *am grünen Tisch*, djelomično različite strukture i posve različita značenja ('teoretski, neempirijski') pa bi zeleni stol u tome primjeru mogao simbolizirati neiskustvo. Ta simbolika zelene kao boje neiskustva, ali i mladosti prisutna je u hrvatskome frazemu *biti zelen* u značenju 'biti neiskusna', te njemačkome *die grüne Junge* čije je značenje 'mladost i neiskustvo' dodatno naglašeno zelenom bojom.

Hrvatskomu frazemu *dati/davati zeleno svjetlo* 'dopustiti/dopuštati' podudaran je njemački *grünes Licht geben* i riječ je o prevedenici iz engleskoga jezika (*give somebody the green light*). Hrvatski jezik poznaje i frazem *dobiti/dobivati zeleno svjetlo*, kao i njemački *grünes Licht bekommen* u značenju 'dobiti/dobivati dopuštenje'. U oba je primjera riječ o terminološkome podrijetlu, odnosno o asocijaciji na zeleno svjetlo u prometu koje označava slobodni prolaz.¹³

4.2. Hrvatski i talijanski jezik poznaju frazeme značenja 'biti jako ljut/zavidan/prestrašen' koji glase *pozelenjeti od ljutnje/zavisti/straha, biti zelen od zavisti; essere/diventare/farsi verde per la rabbia/l'invidia/la paura*. Naime, ljudi koji se puno ljute i uzrujavaju obole na žuč koja je žutozelene boje. Značenjem 'pozelenjeti od ljutnje, bijesa' podudaran im je njemački frazem *sich grün und blau ärgern* djelomično različite pozadinske slike jer je osim zelene boje prisutna i plava boja kao sastavnica. Osim navedenoga u talijanskome jeziku postoje i frazemi *fare diventare qualcuno verde dall'invidia*¹⁴ i *avere la faccia verde*¹⁵. U svim navedenim primjerima zelena boja nema simboličnu ulogu, nego vizualnu zbog boje koju poprima lice osobe koja je ljuta, zavidna ili se boji, a poistovjećuje se s bljedilom.

Želi li se naglasiti zelenu boju čega može se upotrijebiti hrvatski frazem *biti zelen kao <zelena> trava* kao i talijanski *essere verde come un ramarro* kojim se zelena boja čega uspoređuje sa zelembačem. Dakle, u njima zelena ima vizualnu ulogu.

Vizualan aspekt zelene boje, odnosno onoga što je zelene boje, prisutan je u pozadinskoj slici njemačkoga frazema *unter Muttergrün schlafen* ili *bei Mutter Grün schlafen* značenju 'spavati pod vedrim nebom'; 'na otvorenom', dakle, u prirodi.

¹³ U konzultiranim rječnicima talijanskoga jezika nisu potvrđeni frazemi koji bi svojim leksemskim sastavnicama bili podudarni hrvatskim i njemačkim frazemima. Međutim, za navedeno značenje tih frazema u talijanskome jeziku postoje frazemi kojima je umjesto zelene bijela boja sastavnica: *dare carta bianca a qualcuno* (dosl. 'dati kome bijelu kartu') i *avere carta bianca* (dosl. 'imati, dobiti bijelu kartu').

¹⁴ Dosl. 'učiniti zelenim od zavisti koga'.

¹⁵ Dosl. 'imati zeleno lice'.

4.3. Zelena boja simbolizira, kao što je navedeno, mladost pa je ta njezina simbolička motivirala značenje talijanskih frazema: *la verde età/letà verde, anni verdi, essere nel verde degli anni* koji se svi odnose na mladost kao životno doba.

Međutim, zelena boja u talijanskome jeziku može kolocirati i sa starošću u frazemu *vecchiezza/vecchiaia verde* i opisuje osobu koja je stara, ali pritom nije izgubila snagu. Stoga se i za onoga koji ima snage može reći *avere del verde* u kojem zelena opet simbolizira mladost, snagu, životnost.

U talijanskome jeziku postoji još frazema kojima je sastavnica zelena boja. Tako, npr. frazem *essere al verde* potječe iz staroga običaja kada se dno svijeeće bojalo zelenom bojom ili se stavlja zeleni papir da bi podloga bila čvršća. Prije su aukcije trajale dok je gorjela svijeća pa kada bi plamen došao do toga zelenoga dijela aukcija se zatvarala (Profaca 2006: 632). Stoga je prvotno izraz *essere al verde* značio 'biti blizu kraja, na kraju', a frazeologizacijom dobiva značenje 'biti na kraju (s novcem), biti švorc, biti bez prebijene pare'. Za osobu koja je škrta ironično se može reći da je darežljiva poput zelenih češera u primjeru *essere largo come le pine verdi*, iz razloga što su zeleni češeri jako tvrdi i teško se mogu otvoriti čak i udarcima bata. To je česta usporedba za škrtnost, jer češer u sebi tvrdoglavo drži pinjole kao škrtač u rukama novčića¹⁶ (Lapucci 2006: 90). Kada se na talijanskome jeziku kaže *fare vedere i sorci verdi* znači 'dovesti nekoga u nepriliku', neugodno ga iznenaditi jer su u pozadinskoj slici zeleni miševi koji ne postoje pa predstavljaju nešto neočekivano.

Zelena boja kao simbol nade, ali i vječne živosti nalazi se u pozadinskoj slici frazema *la speranza è sempre verde*¹⁷. Kaže li se na talijanskome da se tko zeleno smije (*ridere verde*), to može značiti da se tko smije, ali skrivajući pri tome ljutnju ili zavist¹⁸. Također, u talijanskom jeziku postoji primjer *l'erba del vicino è sempre più verde* kojemu je istovjetni hrvatski frazem *trava kod susjeda je uvijek zelenija*, a pod time se podrazumijeva ljudska mana zavist i ljudi koji nikada nisu zadovoljni s onime što imaju.

4.4. Zelena je boja sastavnica i sljedećih karakterističnih njemačkih frazema kao što su na primjer: *grüne Wittwe, die grüne Minna, über die grüne Grenze gehen, jemanden über den grünen Klee loben*. Frazem *grüne Wittwe* odnosi se na zelenu udovicu, tj. žensku osobu koja živi kao udovica, ali ne zato jer joj je suprug preminuo, nego zbog njegova česta izbivanja iz kuće.¹⁹ Pod frazemom *zelena Minna* u njemačkome se jeziku podrazumijeva policijski kombi zelene boje kojim se prevoze uhićenici²⁰. Kada se u njemačkome želi reći da je tko ilegalno prešao granicu, može se upotrijebiti frazem *über die grüne*

¹⁶ U talijanskom se jeziku zeleni češer često nalazi u frazemima simbolizirajući škrtnost.

¹⁷ Hrvatski sadržajni ekvivalent bio bi *nada umire posljednja*.

¹⁸ Sadržajno bi mu podudaran bio hrvatski frazem *kiselo se smijati*.

¹⁹ U hrvatskome i njemačkome jeziku takva se osoba opisuje i frazemima *slamnati udovac* (njem. *Stroh Wittwer) ili *slamnata udovica* (njem. *Stroh Wittwe). U tim dvama jezicima postoji i frazem *bijeli udovac*, a u svima trima nalazimo *bijela udovica* u kojem je značenje motivirano simbolikom bijele boje.

²⁰ Policijski kombi u hrvatskome jeziku opisuje frazem *crna marica*.

Grenze gehen u kojem zelena granica simbolizira šumske i ostale prolaze kojima se najčešće ilegalno prelaze granice za razliku od uređenih graničnih prijelaza. Postoji i primjer *jemanden über den grünen Klee loben* čije je značenje 'hvaliti koga prekomjerno, izvanredno' motivirano sastavnicom *zelena djetelina*.

U frazemima njemačkoga jezika zelena se boja često javlja s plavom. Primjer za to je već ranije navedeni frazem *sich grün und blau ärgern* te primjerice *jemanden wird grün und blau vor den Augen*²¹ sa značenjem 'zamrača se pred očima kome' i *jemanden grün und blau schlagen*²² značenja 'premlatiti koga'.

4.5. U političkome se žargonu zelena boja obično veže uz stranke koje u svojim programima naglasak stavljaju na ekologiju, budući da je zelena boja boja prirode, pa se pripadnike tih stranaka naziva *Zelenima*, i *Verdi*, *die Grünen*.

5. Žuta boja kao sastavnica frazema

Žuta se boja u rječnicima definira kao 'boja voska, limuna, cvijeta maslačka ili ljutića te sumporova zlata' (Anić 2006: 1872). Riječ *žut* u hrvatskome jeziku, kao što je već rečeno, dolazi iz istoga indoeuropskoga korijena **ghel-* kao i talijanski *giallo* te njemački *gelb* (Gluhak 1993: 714). Hrvatski se *žut* razvio iz baltoslavenskoga, sveslavenskog i praslavenskog pridjeva **žbltъ* 'flavus, galbinus' (Skok 1973: 689). Talijanski *giallo* podrijetlom je iz starofrancuskoga *jalne* < lat. *galbinus* izveden iz sinonima *galbus* 'zeleno-žut, blijedozelen' (Devoto 1968: 188).

Žuta je najtoplija i najsajjnija boja koja simbolizira mladost, snagu i vječnost (Chevalier – Gheerbrant 1983: 828). Od srednjega vijeka žuta boja u zapadnoj civilizaciji iz nepoznatih razloga ne uživa ugled što iznenađuje jer ju povezujemo s bojom Sunca koje u svim kulturama ima pozitivnu ulogu i simboliku. Stoga su pozitivne osobine žute boje vezane uz Sunce: toplina, optimizam, veselje, plodnost, napredak, blagostanje (žito), ali one imaju i negativnu stranu jer žuta je i boja jeseni, zrelosti i propadanja. Naime, lišće i papir s vremenom požute isto kao i koža, zubi, a ljudi koji boluju ili nezdravo žive imaju kožu žute boje. Nakon križarskih ratova počinje progon heretika i pripadnika svih vjera koje nisu bile kršćanske pa su u srednjovjekovnoj Europi sve marginalne skupine stanovništva bile prisiljene nositi diskriminirajuće oznake žute boje, a kasnije su i nacisti posegnuli za time uvevši žutu zvijezdu kao obilježje Židova (Brenko 2009: 77; LILS 1990: 597). Tako je žuta postala i boja zavisti, izdaje, prijevare i sramote, ali i ludosti (LILS 1990: 597; Colin 2004: 521). Za revalorizaciju žute boje zaslužna je elektrifikacija krajem 19. stoljeća. Žuta je vrlo uočljiva pa se koristi i kao upozorenje (žuti karton u nogometu, žuto semaforско svjetlo), putokaz, a znakovi upozorenja na opasnost poput onih za eksplozivna sredstva također su žute boje (Brenko 2009: 80-81; Ladan 2009: 727).

Simbolika žute boje u frazemima nije toliko presudna u izgradnji značenja.

²¹ Dosl. 'nekome će biti zeleno i plavo pred očima'.

²² Dosl. 'zeleno i plavo istući koga'.

5.1. U frazemu *biti žut oko kljuna* (*žutokljunac*) značenja 'biti mlad i neiskusn, nezreo' prisutna je simbolika žute kao boje mladosti. Međutim, u njemačkome frazemu podudarna značenja mladost ne simbolizira žuta, nego zelena boja (*noch ein Grünschnabel sein*).

Iz športa su preuzeti frazemi *dati/davati žuti karton* ('upozoriti/upozoravati') i *dobiti žuti karton* ('dobiti upozorenje') jer je žuti karton sudački znak opomene pred isključenje. U njemačkome i talijanskome jeziku postoji izraz *žuti karton* (*die gelbe Karte, il cartellino giallo*) koji se koristi samo u športu.

Simbolika žute boje nije uopće presudna za značenje frazema *klati se kao žuti mravi* 'nemilosrdno se uništavati' jer su žuti mravi vrsta ratobornih mrava.

5.2. Žuta boja čega može se usporediti s limunom i cekinom te općenito bojom zlata u frazemima: *žut kao limun, giallo come un limone, *zitronengelb* i *žut kao cekin (dukat)*, dok je u talijanskome *giallo come l'oro di zecchino*, a u njemačkome **goldgelb*. Nezdravu, bolesnu, žutu boju lica opisuje njemački frazem *gelb in Gesicht*, dok se takva boja lica uspoređuje s bojom voska u hrvatskome i njemačkome jeziku (*žut kao vosak; gelb wie Wachs*).

5.3. Osim što se može pocrvenjeti od ljutnje te pobijeljati i pozelenjeti od straha u talijanskome se jeziku može i požutjeti od ljutnje i od straha (*essere giallo dalla rabbia; diventare giallo di paura*), a u njemačkome od zavisti (*gelb vor Neid werden*).

Za koga ili što što je vrlo rijetko u talijanskome se jeziku može reći da je *raro come i can gialli* jer su žuti psi odista vrlo rijetki.

5.4. Frazemima *žuta opasnost; pericolo giallo; die gelbe Gefahr* označava se za zapadne narode potencijalna opasnost s početka 20. st. od Kine i Japana pa žuta u ovome primjeru označava boju kože pripadnika tih naroda.

5.5. U talijanskome i hrvatskome jeziku se novine koje se bave tračevima o slavnim osobama zovu *žuti tisak; stampa gialla*, dok se u njemačkome jeziku takve novine nazivaju *tiskom duginih boja (Regenbogenpresse)*. Talijanski jezik za kriminalistički/u roman/dramu/knjigu/film koristi frazem *romanzo/dramma/libro/film giallo*.

Izrazito je slikovit specifičan njemački frazem *die gelben Engel* kojim se *žutim anđelima* naziva služba za pomoć na cesti Njemačkog automobilskog saveza.

5.6. U njemačkome se jeziku žuta boja ne pojavljuje sama kao sastavnica frazema, ali se pojavljuje zajedno sa zelenom bojom, slično kao plava u ranije navedenim primjerima: *sich gelb und grün ärgern*²³ 'jako se naljutiti', *jemanden grün und gelb schlagen*²⁴ 'prebiti koga', *jemandem wird es grün und gelb vor Augen*²⁵ 'jako je loše komu'.

²³ Dosl. 'žuto i zeleno se ljutiti'.

²⁴ Dosl. 'žuto i zeleno istući koga'.

²⁵ Dosl. 'postaje zeleno i žuto ispod očiju komu'.

6. Ružičasta boja kao sastavnica frazema

I hrvatski leksem *ružičasta* (*roza*) i talijanski *rosa* te njemački *rosa* dobili su ime prema *cvijetu ruži* iz latinskoga *rosa* što je posuđenica iz neke riječi oblika *wrodja (usp. grč. *rhodon* 'ruža') (Gluhak 1993: 535).

Ružičasta ne pripada glavnim bojama. Tek je u 18. st. dobila svoju simboliku kada je prestala biti ublažena crvena boja. Tada joj je pridodana simbolika sentimentalnosti i sladunjavosti. Iako se danas ružičasta boja veže uz djevojčice i žene u doba rokokoa, nosili su je i muškarci i žene, a početkom 18. stoljeća postala je i liturgijska boja. U 20. st. uz nju se vežu osobine, smatrane tipično ženskim: krhkost, nježnost, brižnost i površnost. (Brenko 2009: 89-92)

Ružičasta kao sastavnica frazema u hrvatskome, njemačkome i talijanskome jeziku simbolizira nešto nestvarno, imaginarno.

6.1. Značenje 'vidjeti samo pozitivne strane' ostvaruje se u hrvatskome frazemu *gledati kroz ružičaste naočale na što* koji je djelomično podudaran njemačkome *etwas durch die rosarote Brille sehen/betrachen* jer su u njemačkome primjeru naočale ružičastocrvene. Posve drugačiju pozadinsku sliku ima talijanski frazem *vedere tutto rosa/color di rosa* u kojemu je samo sastavnica ružičasta boja, a ne i naočale. Hrvatski i njemački jezik imaju frazeme posve podudarna značenja 'prikazati/prikazivati u najboljem svjetlu, uljepšano', ali je u njemačkome frazemu sastavnica opet *ružičastocrvena*, a ne ružičasta boja: *prikazati/prikazivati u ružičastoj boji/ružičastom svjetlu; etwas in rosarotem Licht sehen*. Podudarna značenja, a djelomično različite pozadinske slike su hrvatski frazem *ružičasta perspektiva* i njemački *rosige Ausichten* sa značenjem 'povoljan/dobar izgled/ishod čega'. Ružičasta boja u svim navedenim primjerima simbolizira uljepšani pogled na svijet, viđenje stvari samo u pozitivnome svjetlu.

6.2. U talijanskome jeziku osim ranije spomenutoga *žutoga tiska* postoji i *ružičasti tisak* (*stampa rosa*) koji označava časopise namijenjene ženama, dok *ružičasta literatura* ili *ružičasti roman* (*letteratura/genere/romanzo rosa*) za razliku od ranije navedenoga primjera *romanzo/dramma/libro/film giallo* označava 'romantičnu/i književnost/roman'. Oba su izraza motivirana konotacijama koje ružičasta boja ima kao ženska, sladunjava boja.

7. Zaključak

Provedena kontrastivna analiza hrvatskih, talijanskih i njemačkih frazema s bojom kao sastavnicom pokazala je veliku strukturnu i semantičku podudarnost, ali i razlike između frazema tih jezika. Budući da su boje prisutne u svakodnevnome životu i imaju veliku važnost u čovjekovu poimanju svijeta koji ga okružuje, frazemi s bojom kao sastavnicom brojni su u hrvatskome, talijanskome i njemačkome jeziku. Pri tome velik dio frazema čine oni u kojima je frazeološko značenje motivirano simbolikom pojedine

boje pa tako crvena u frazemima simbolizira opasnost, važnost, upozorenje; plava ima neutralnu simboliku; zelena simbolizira mladost, neiskustvo, vječnu živost i nadu; ružičasta također nosi pozitivnu simboliku, a simbolika žute nije najčešće presudna u izgradnji frazeološka značenja. Osim frazema u kojima simbolika boje ima važnu ulogu, provedena analiza pokazala je da postoji i dio frazema koji svoje značenje grade na vizualnoj sastavnici u pozadinskoj slici.

Kontrastivna je analiza pokazala i veliku podudarnost pojedinih hrvatskih, talijanskih i njemačkih frazema; hrvatskih i talijanskih frazema; hrvatskih i njemačkih frazema, ali i razlike između njih, odnosno nacionalne posebnosti. Te razlike proizlaze iz specifičnosti određenoga naroda, njegovih običaja i kulturnih stereotipa koji upravo u simbolici boja jako dolaze do izražaja.

Literatura

- Brenko, Aida, "Simbolika boja", u: *Moć boja*, Etnografski muzej, Zagreb, 2009, str. 15 – 93.
- Fink-Arsovski, Željka, *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*, FF press, Zagreb, 2002.
- Hrnjak, Anita, "Crno-bijeli svijet hrvatske frazeologije", u: *Primijenjena lingvistika u Hrvatskoj – izazovi na početku XXI. stoljeća* (zbornik HDPL-a), Zagreb-Rijeka, 2000, str. 203 – 210.
- Hrnjak, Anita, *Frazemi s bojom kao komponentom (na primjeru hrvatskih i ruskih frazema)*, magistarski rad (u rukopisu), Filozofski fakultet, Zagreb, 2005.
- Ivanetić, Nada, "More u frazeologiji", *Fluminensia*, god. 14, br. 1, 2002, str. 67 – 84.
- Jernej, Josip, "Bilješke oko porijekla naše frazeologije", *Suvremena lingvistika*, 22, 1-2, 1996, str. 265 – 269.
- Kapović, Mate, "Boje u jeziku", u: *Moć boja*, Etnografski muzej, Zagreb, 2009, str. 163 – 165.
- Kautsky, John H., *The Politics of Aristocratic Empires*, The University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1997.
- Ladan, Tomislav, *Život riječi: etimologija i upotreba*, Novela media, Zagreb, 2009.
- Menac, Antica, *Hrvatska frazeologija*, Knjigra, Zagreb, 2006.
- Profaca, Ivana, "Boje u talijanskoj i hrvatskoj frazeologiji", u: *Semantika prirodnog jezika i metajezik semantike* (zbornik HDPL-a), Zagreb – Split, 2006, str. 631 – 641.
- Stolac, Diana, "Boje u starijoj hrvatskoj frazeologiji i leksikografiji", *Filologija*, 22-23, 1994, str. 259 – 267.
- Turk, Marija, "Naznake o podrijetlu frazema", *Fluminensia*, god. 6, br. 1-2, 1994, str. 37 – 47.
- Turk, Marija; Opašić, Maja, "Supostavna raščlamba frazema", *Fluminensia*, god. 20, br. 1, 2007, str. 19 – 31.

Rječnici

- Anić, Vladimir, *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*, Novi liber, Zagreb, 2006.
- Cerruti Francesco; Rostagno Luigi Andrea, *Vocabolario della lingua italiana*, Società editrice internazionale, Torino, 1941.
- Chevalier, Jean; Gheerbrant, Jean, *Rječnik simbola*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1983.
- Colin, Didier, *Rječnik simbola, mitova i legendi*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2004.
- Deanović, Mirko; Jernej, Josip, *Talijansko-hrvatski rječnik*, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Deanović, Mirko; Jernej, Josip, *Hrvatsko-talijanski rječnik*, Školska knjiga, Zagreb, 1994.
- Devoto, Giacomo, *Avviamento alla etimologia italiana (Dizionario etimologico)*. Felice Le Monnier, Firenze, 1968.
- Duden, das Herkunftswörterbuch: Etymologie der deutschen Sprache: auf der Grundlage der neuen amtlichen Rechtschreibregeln: [die Geschichte der deutschen Wörter bis zur Gegenwart: 20 000 Wörter und Redewendungen in ca. 8000 Artikeln] / herausgegeben von der Dudenredaktion. Bibliographisches Institut, Mannheim, 2007.*
- Gluhak, Alemko, *Hrvatski etimološki rječnik*, August Cesarec, Zagreb, 1993.
- Hansen-Kokoruš, Renate; Matešić, Josip; Pečur-Medinger, Zrinka; Znika, Marija, *Deutsch – kroatisches Universalwörterbuch*, Hrvatski nakladni zavod Globus i Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2005.
- Jakić, Blanka; Hurm, Antun, *Hrvatsko-njemački rječnik*, Školska knjiga, Zagreb, 2004.
- Lapucci, Carlo, *Il dizionario dei modi di dire della lingua italiana*, Garzanti, Firenze, 1993.
- Lapucci, Carlo, *Dizionario dei proverbi italiani*, Felice Le Monnier, Firenze, 2006.
- LILS: *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva* (ur. Anđelko Badurina), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1990.
- Matešić, Josip, *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 1982.
- Matešić, Josip; Hansen, Renate i dr., *Hrvatsko-njemački frazeološki rječnik*, Nakladni zavod Matice hrvatske – Verlag Otto Sanger, Zagreb – München, 1988.
- Menac, Antica; Vučetić, Zorica, *Hrvatsko-talijanski frazeološki rječnik*. Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 1996.
- Menac, Antica; Arsovski, Željka; Venturin, Radomir, *Hrvatski frazeološki rječnik*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2003.
- Pittano, Giuseppe, *Frases fatte capo ha*, Zanichelli, Bologna, 1992.
- DISC: Sabattini-Coletti, *Dizionario italiano*, 1997. (CD-ROM)

Skok, Petar, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika (1-4)*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1971 -1974.

Uroić, Marija; Hurm, Antun, *Njemačko-hrvatski rječnik*, Školska knjiga, Zagreb, 1993.

Zingarelli, Nicola, *Vocabolario della lingua italiana*, Zanichelli, Bologna, 2000.

SUMMARY

Maja Opašić – Nina Spicijarić

A CONTRIBUTION TO THE CONTRASTIVE ANALYSIS OF PHRASEMES WITH COLOR ELEMENTS IN CROATIAN, ITALIAN AND GERMAN PHRASEOLOGY

The paper deals with the selected examples of phrasemes with color elements in the Croatian, Italian and German language. Colors have a role in everyday life and, in that respect - language, where their visual and symbolic role is evident. Therefore, the paper first explains the origins and symbolism of red, blue, green, yellow and pink, and then contrastive analysis is conducted. While doing so, correspondences and differences in the phrases of Croatian, Italian and German language are analyzed. It also explains the amount of symbolism in a particular color presented in the phraseme background, i.e. how it motivated its meaning.

Key words: *phraseme; phraseme background; Croatian; Italian; German*